

Uit de vereniging:

Blz. 2	Jaarvergadering MHVS
Blz. 2	Nacht van de nachtwandeling op 15 november
Blz. 3	Tweede-Kerstdagwandeling Oud Waterloo en Landgoed Heidenheim
Blz. 4	Kleine excursie naar de historische binnenstad van Kempen
Blz. 5	Het verband tussen de druïde van Stonehenge en de apotheek in Swalmen
Blz. 8	Schenkingen
Blz. 8	Fruitmand voor Gerard Jonkman
Blz. 8	In Memoriam Chrit Staekenborg
Blz. 9	Jaarprogramma Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal en MHVS

Overige artikelen:

Blz. 9	Historische collectie Roermond online
Blz. 10	Verdwijnt het enige religieuze erfgoed van Offenbeek?
Blz. 11	Bijenhôtel
Blz. 12	Wecken op de nationale erfgoedlijst
Blz. 13	Van hot nao haar door 't Zjwaams Waordebook (33)
Blz. 14	Uit de oude doos
Blz. 15	Kroniek van Swalmen, oktober, november en december 2014
Blz. 17	Archeologische begeleiding t.b.v. graafwerkzaamheden op de Markt te Swalmen
Blz. 20	Pasen, een oer-christelijk feest?
Blz. 22	Stoomdakpannenfabriek Kluytmans, Dobbelaere & Co
Blz. 26	Het verblijf in Noord-Nederland, een gedicht
Blz. 27	Nieuw maasveer Kessel-Beesel
Blz. 28	Mien eerste Zjwaams (5)

Foto's aangeleverd door:

Fons Nijssen	blz. 2
Hans Simons	blz. 3, 16, 20, 21
Riky Simons-Julicher	blz. 5,7
Henry Smeets	blz. 8
Archief Jan Jacobs	blz. 10
Jan Geerlings	blz. 12, 27
Hennie Geurts-Willemsse	blz. 14
Lia Jans	blz. 16
Pierre van Lier	blz. 17-19
Archief MHVS	blz. 22, 25, 26

Uit de vereniging:

Nacht van de Nachtwandeling op 15 november

Wanneer we om 21.30 uur bij het gebouw het Groenewoud aankomen zien we al een twintigtal aanwezigen. Uiteindelijk starten we met tweeëntwintig personen de wandeling, nadat we welkom zijn geheten door onze 'nachtgids' Frans Tegels.

Wij gaan het donker opzoeken (voor zover het nog echt donker is) en blijven op de paden. Tijdens de pauze worden we getrakteerd op een borreltje en gedurende de wandeling zullen onze zintuigen geprikkeld worden. Wat nemen we in het donker waar en hoe zit dat overdag? We krijgen informatie over de snelheid van het licht die enorm groot is: lichtgolven planten zich voort met bijna 300.000 kilometer per seconde. Het licht van de maan doet er ruim een seconde over om ons te bereiken, en dat van de zon zo'n acht minuten. Het licht van verre sterrenstelsels kan zelfs miljarden jaren onderweg zijn voor het ons bereikt. Je moet het maar weten.

Er wordt ook meegelopen door een viertal bezoekers (uit het westen van het land) die een weekend logeren in het pension. Tevens verneem ik dat we gaan voelen aan stenen, glimwormen zullen zien, proeven aan fruit en vergeten groenten en 't Zjwamer dröpke zullen drinken.

Voordat we de Bosstraat oversteken, zoeken we allemaal met onze handen op de rug een steen uit de door Frans meegebrachte zak en na goed voelen geven we 'm weer terug. Daarna lopen we langs het pad van herberg de Bos verder en krijgen in het donkere bos een stukje komkommer, wortel, peer, pompoen en pastinaak te eten. De meeste wandelaars herkennen wat ze eten. Erg lekker trouwens. We passeren grenspaal 424 en lopen via het donkere bos richting Reuver.

Bij 't Grietjesgericht (de Prinsendijk) horen we het verhaal dat in 1651 op deze plaats dienstmeid Grietje onthoofd werd. Zij was door een dienstknecht verkracht en haar pasgeboren kind is door verstikking om het leven gekomen. Ze

ontkende eerst maar gaf een bekentenis toen ze op de pijnbank lag. Ze had het kind in paniek, nadat ze zelf een tijd lang ziek in bed had gelegen en het kind geboren was toen ze alleen thuis was, te stevig ingepakt met doeken waardoor het gestikt zou zijn. Het gerecht achtte haar schuldig en ze werd vervoerd naar de gerechtsplaats om hier haar doodstraf te ondergaan.

We drinken het ons aangeboden Zjwamer dröpke waarna we teruglopen naar het Groenewoud en passeren de oude landweer, een ophoging van grond en samengebonden takken die in de vroegere eeuwen Swalmen beschermde tegen allerlei gespuis en soldaten van buiten.

Op het pad in de buurt van het Groenewoud stoppen we en maken een grote kring. Iedereen mag proberen zijn of haar steen te herkennen die we aan het begin van de wandeling hebben gevoeld. Sommigen herkennen de stenen gelijk, anderen hebben er meer moeite mee. Uiteindelijk heeft elke steen zijn of haar eigenaar gevonden.

Rond middernacht zijn we weer bij het startpunt aanbeland waar Toine Wuts en Paul Keulen het kampvuur én de Shiitakesoep, met behulp van José, hebben voorbereid. We laten ons de heerlijke zelfgemaakte soep lekker smaken en genieten van het samenzijn rond het knetterend houtvuur.

Toine bedankt Frans, Paul en José voor hun bijdrage aan weer een geslaagde nachtwandeling en biedt hen een fles wijn en passend boek aan.

Men wordt nog uitgenodigd om de kerstwandeling mee te lopen en wenst Toine alle aanwezigen een goede nacht.

Volgend jaar weer? Reken maar.

Gerry Nijssen-Severens

Tweede-Kerstdagwandeling Oud Waterloo en Landgoed Heidenheim

Gerard Jonkman verwelkomt welgeteld 105 personen en 5 honden die met de traditionele kerstwandeling meelopen. Dit is bij aanvang belangrijk om te weten in verband met de hoeveelheid glühwein en warme chocolamel die geregeld moet worden halverwege de wandeling. De wandeling gaat dit jaar via Swalmen Noord en net over de grens met de gemeente Beesel. Het startpunt is Rijksweg Noord 144; vroeger was hier café Waldeslust.

We lopen samen met een viertal gidsen mee die ons onderweg een en ander vertellen over wat we tegenkomen. Vanaf het startpunt gaan we richting Turfheide. Op het punt waar vroeger een spoorwegovergang was, slaan we rechtsaf en lopen parallel aan de R73. Bij een migratietunnel voor dassen en andere kleine zoogdieren krijgen we uitleg van Frans Tegels. Verderop vertelt Piet Heijman over de verbindingsweg tussen Meerlebroek en Beesels Broek en daarna voert de wandeling naar het ecoduct Waterloo waarover edelherten de A73 kunnen oversteken. Frans bespreekt de Gaspeldoorn, een plant die vaak voor brem wordt aangezien. Deze Gaspeldoorn staat op de Rode Lijst, is vrij zeldzaam en is matig in aantal afgenomen. Vroeger werd deze plant gebruikt om kleding aan elkaar te gespen. We

volgen de gidsen richting Rijksweg Noord en lopen over het fietspad naar Domain de Villers, een kas-
teelboerderij welke vroeger behoorde tot Waterloo. Dit zijn een 13-tal monumentale panden rondom 2 binnenhofjes. We begeven ons nu op privéterrein, met toestemming. Hier vertelt Wiel Luys over de geschiedenis van dit pand. Van hieruit lopen we terug naar de Rijksweg, steken die over, en gaan naar landgoed Heidenheim. Via het serpentinepad (het gaat al richting vastelaovindj) gaan we naar de glühwein en warme chocolamel die verzorgd wordt door Herm en Joke Geraedts. Tijdens de pauze vertelt Marc Niessen, de bewoner van het landgoed, over de bewoners en de geschiedenis van dit landgoed. Vroeger is er een laan geweest vanaf landgoed Heidenheim naar Oud Waterloo. Nadat er met de pet rond is gegaan voor een vrijwillige bijdrage vervolgen we de wandeling naar het startpunt. Frans sluit de wandeling af met de mogelijkheid om de nieuwe visplas-in-aanleg

(waarvan een foto op blz. 16) te bekijken. Loopt u Tweede Kerstdag (weer) mee naar onbekend gebied in Swalmen?

Charles Konings

MHVS gaat een actief 2015 tegemoet

De Milieu- en Heemkundevereniging Swalmen heeft haar jaarvergadering gehouden en daar een ambitieus programma gepresenteerd. Veel activiteiten staan dit jaar in het teken van WO II en 70 jaar bevrijding. Zo wordt er gezamenlijk met de Heemkundevereniging Maas en Swalmdal een tentoonstelling gehouden die start te Reuver, vervolgens naar Belfeld gaat en eindigt in Swalmen. Ook zal er lezing zijn over de Russische dwangarbeidsters. En er komt een fietstocht langs de loopgraven en tankgrachten in het Nederlands-Duitse grensgebied.

Een hoogtepunt dit jaar zal de uitgave van het boek "Beeckerhof" zijn, geschreven door Els Janssen-van Avesaath met hulp van vele personen en verenigingen die hier actief waren. Verder zijn er weer de traditionele activiteiten als Hemelvaartsdagfietstocht, Nacht-van-de-Nachtwandeling, Kerstwandeling, fietstocht door Duitse natuurgebieden en Open Monumentendag. Ook zullen de tuinen van Kasteel Hillenraad weer worden opengesteld, waarbij 3 muziekgezelschappen een concert zullen geven. In de lokale media en op de website zullen al deze activiteiten ruimschoots en tijdig worden gepubliceerd.

Tijdens de jaarvergadering werd Gerard Jonk-

man wegens het vervullen van de taak van secretaris MHVS gedurende 25 jaar in het zonnetje gezet. Als blijk van waardering kreeg hij ondermeer een keramische schaal met daarop een gestileerde Swalm met de tekst: Gerard 25 jaar secretaris MHVS 2015. Verder waren Herm Geraedts en Charles Konings aftredend en herkiesbaar. De leden stemden bij acclamatie in met de herbenoeming. Als nieuw bestuurslid trad Luc Simenon toe. Hij is inmiddels ruim een jaar actief bij de MHVS, vooral op het heemkundige vlak. Hij heeft al de nodige vergaderingen bijgewoond en vindt het bijzonder plezierig om zich in te zetten voor de MHVS. De leden stemden in met zijn benoeming als bestuurslid.

Tenslotte was er een interessante presentatie van de stichting Emmaus over hun plannen met Genoehof. Duidelijk werd dat er een woon-werk gemeenschap wordt gevormd van mensen die gedurende een jaar of wat langer steun nodig hebben om zelf weer de regie over hun leven terug te krijgen. Belangrijk is dat Genoehof ook een plek van ontmoeting kan worden voor de Swalmenaar en de Swalmer verenigingen. Er wordt momenteel volop verbouwd, maar iedereen is nu al van harte welkom om een kijkje te komen nemen.

Gerard Jonkman
Secretaris MHVS

Kleine excursie historische binnenstad van Kempen op 18 april

Op de ledenvergadering van Maas- en Swalmdal is aangekondigd dat we bij voldoende belangstelling een kleine excursie organiseren naar Kempen. Klein wil zeggen dat er maximaal 25 mensen aan kunnen deelnemen.

Kempen ligt ongeveer 40 kilometer ten oosten van ons werkgebied, is onderdeel van de Kreis Viersen en heeft een mooie historische Altstadt. Nieuwe inzichten hoe een oude, vervallen stadskern weer gezond te maken, hebben in de jaren 70 er toe geleid dat Kempen eens goed 'op de schop' is genomen. Op dit moment geldt Kempen als een geslaagd voorbeeld in het Nederrijnse gebied van eigentijdse sanering met behoud van oud, en met oog voor nieuw en vitaliteit. De binnen-

stad is vrijwel geheel voetgangerszone. In de smalle straatjes kan men op zijn gemak de oude vakwerken en herenhuizen bekijken. De Marktplatz en de Buttermarkt zijn eveneens zeer de moeite waard. Optisch middelpunt van de stad is de Probsteikirche St. Marien. Hierin bevindt zich uitzonderlijk mooi houtsnijwerk, zoals drie Antwerpse retabels uit de 16e eeuw. Het voormalige 17e-eeuwse klooster der Franciscanen heeft zijn huidige uiterlijk gekregen rond 1748 en wordt tegenwoordig onder meer gebruikt voor concerten en als museum voor Nederrijnse Sakrale Kunst. Andere markante gebouwen zijn de H. Geestkapel (1421) die behoorde tot het middeleeuwse hospitaal, de koepoort (rond 1350) en de windmolen op een gedeeltelijk behouden stuk stadsmuur. De deelnemers krijgen een rondleiding van anderhalf uur waarbij het accent op de geschie-

denis van de stad ligt.

Bij voldoende deelname vindt de excursie plaats op zaterdag 18 april. Vertrek markt Swalmen 10.00 uur en Reuver 10.15 uur.

We gaan met eigen vervoer (carpoolen). De kosten (betaling gids) zijn afhankelijk van het aantal deelnemers: tussen de 3 en 5 euro. Daarnaast betalen passagiers contant aan de chauffeur 3 euro als bijdrage in de rijkosten.

De excursie wordt aangeboden door de Heemkundevereniging Maas-en-Swalmdal en door de MHVS. Leden van beide verenigingen kunnen met 1 introductie deelnemen. Sluiting van de aanmelding: 5 april.

Verdere details worden telefonisch of via mail aan de deelnemers verstrekt. Bij 15 aanmeldingen gaat de excursie door.

Info en aanmeldingen bij Henri Smeets: 0475-502241 (na 18.00 uur) of h_smeets@hotmail.com.

Het verband tussen de druïde van Stonehenge en de apotheek in Swalmen

Lezing in twee avonden over architectuur door de eeuwen, waarbij de persoon van Dom Hans van der Laan centraal staat. Door: Jules Vallen, in café de Hoeskamer te Boukoul.

11 december

Architectuurdia's met steeds verwijzingen naar Dom Hans en al die zaken die hem hebben beïnvloed om te komen tot zijn Plastisch getal en zijn inzichten over architectuur.

Dom Hans van der Laan, denker, architect, designer

Toine Wuts heet de aanwezigen van harte welkom en hoopt met deze lezing belangstelling te kweken voor het architectonisch erfgoed in onze regio. In de lezing van Jules Vallen krijgen wij te horen dat het verband tussen Stonehenge en de apotheek in Swalmen de persoon van Dom Hans van der Laan is.

De Benedictijner monnik en architect Hans van der Laan die leeft van 1904 tot 1991, is een man met een klein oeuvre dat in de

architectuurwereld zeer hoog staat aangeschreven. Hij ontwerpt drie kloosters en een woonhuis. Zijn eerste ontwerp op 53-jarige leeftijd is de abdij Mamelis in Vaals, dat overigens meteen als zijn meesterwerk wordt gezien.

Maar het grootste deel van zijn leven heeft hij zich vooral beziggehouden met nadenken over vorm, proportie en over hoe de mens een architectonische ruimte ervaart. Daarbij geeft hij een visie over de Architectonische Ruimte en ontwikkelt hij het Plastisch Getal.

Het klooster in Vaals is het belangrijkste werk van Dom Hans van der Laan: een indrukwekkend geheel dat bestaat uit bovenkerk, crypte en atrium. De abdij heeft gelijkvloers aan twee zijden een galerij. Het hele gebouw is volgens specifieke verhoudingen gebouwd en is in 1961 voltooid. Sindsdien heeft Dom Hans van der Laan nog 2 kloosters: Waasmunster (B) en Tomelilla (Zw) en een huis in Best ontworpen.

In Swalmen is de apotheek aan de Veldpoort en het achterliggende woonhuis (Lucasstraat) naar ideeën

van Dom Hans ontworpen door architect ir. Timmermans uit Venlo. Ook in Roermond en omgeving vind je verschillende woonhuizen en kantoorpanden van architecten die bij Dom Hans de cursus Kerkelijke Architectuur in Den Bosch hebben gevolgd. Je vindt voorbeelden (raadhuizen, kantoren, woningen etc.) van deze Bossche School in Melick, Swalmen, Reuver, Venlo, Tilburg, Ravenstein, Best, Drunen, Den Bosch, Gennep, Grave.

De Bossche School

Dom Hans van der Laan studeert na de HBS 2 jaar architectuur aan de Technische Hoogeschool in Delft bij prof. Grandpremoliere, die de grondlegger is van de Delftsche school. In 1927 wordt Hans van der Laan monnik in Oosterhout. Hij wordt koster, in 1934 tot priester gewijd en begeleidt met Dom Bellot de uitbreidingen van het klooster.

In 1968 gaat hij naar de abdij Mamelis in Vaals, waar hij op 19 augustus 1991 is gestorven.

Samen met zijn broer Nico (beiden zonen van de Leidse architect Leo van der Laan) geeft hij van 1945 tot 1973 een cursus 'Kerkelijke architectuur', waarmee ze de maatstaven en grondslagen van echte architectuur proberen te herontdekken. Jan de Jong uit Schaijk is wel de beste leerling van de cursus.

Het hele gedachtegoed van Dom van der Laan wordt op dit moment gedigitaliseerd door (bij hoge uitzondering) een dame, die in de abdij aan het werk gaat in de archieven.

De Bossche schoolsarchitecten worden wel eens gezien als de opvolgers van de Delftsche-schoolarchitecten, die in de naoorlogse jaren veel herkenbare gebouwen hebben ontworpen (oude Groene Kruis/klooster in Swalmen en de Lindanusmulo in Roermond).

De opvattingen van Dom van der Laan over de 'architectonische ruimte' zijn van universele waarde gebleken. Ze gaan nog steeds letterlijk de wereld rond en worden gedoceerd aan de universiteiten van Kaapstad tot Yale.

In 1960 publiceert hij 'le Nombre Plastique' en in 1977 zijn levenswerk 'De Architectonische Ruimte'. Dom Hans van der Laan heeft gezocht naar een systeem voor maten met algemene geldigheid.

De manier waarop Van der Laan denkt over verhoudingen van maten en het afbakenen van ruimte tonen overeenkomsten met de opbouw van Stonehenge en hij ziet dit bouwwerk dan ook als een eerste uiting van architectuur.

De titel Dom is afgeleid van het Latijnse dominus (Nederlands: Heer). Het is een titel die in de rooms-katholieke kerk wordt gebruikt om de monniken van de Benedictijnen aan te spreken. Het gebruik van deze titel komt uit Frankrijk, met als bekendste voorbeeld Dom Pérignon die veel wijnonderzoek heeft gedaan in de Champagne.

Het plastisch getal en de gulden snede

De gulden snede: het getal pi, de gouden ratio 0.618 speelt een belangrijke rol in het leven van Dom Hans van der Laan. De gulden snede is de verhouding die niet alleen vaak in kunst terugkomt, maar ook bij bouwers, beursanalisten, componisten en in de natuur: een espenblad, een zeester en ook bij de mens zelf. Het zit zelfs in ons DNA. Veel mensen zien de gulden snede dan ook als een vorm van de ultieme schoonheid.

Voor architecten gaat de gulden snede niet ver genoeg, omdat die slechts iets zegt over tweedimensionale verhoudingen. De architectuur werkt echter met 2 en 3 dimensies. Van der Laan ziet ook de zwakke kant: de theorie voor de gulden snede was volgens hem gemaakt voor het platte vlak. Stel je maar eens voor als alles wat je ziet de verhouding heeft van ongeveer een A4-formaat...

Van der Laan is niet geïnteresseerd in de afmetingen van de ruimtes zelf, maar in wat de verhouding tussen de afmetingen teweeg brengt bij de mens. Hij maakt dan ook gebruik van andere verhoudingen dan de gulden snede. Dom Hans van der Laan ontwikkelde een eigen matenstelsel wat de ruimtelijke verhoudingen onderling weergeeft. Dit filosoferen en onderzoeken resulteert uiteindelijk in een 'plastisch getal'. $P = \text{plastisch getal} = 1,324718$. Dit getal zegt iets over de verhouding van dikte, lengte en breedte van volumes ten opzichte van elkaar.

Het plastische getal geeft een matenstelsel om gebouwen of meubels mee te ontwerpen. Het plas-

tische getal vindt zijn oorsprong in de manier waarop wij ruimte ervaren. Dom van der Laan zei daarover: "Je kunt pas zien hoe groot iets is, als je het ziet in verhouding tot iets anders. De grootte van een boom kun je pas inschatten als je deze in een ruimte naast een andere boom ziet."

Dom Hans van der Laan heeft ook een lettertype voor de steenhouwer ontwikkeld dat specifiek bedoeld is voor inscripties in steen. In 1985 publiceert Dom Hans het boekje 'het Vormenspel der Liturgie', waarin hij de liturgie als een hemels bedrijf op aarde voorstelt. De denkrant van Dom Hans is hier erg duidelijk te lezen en te begrijpen.

Ook ontwerpt hij robuuste houten (klooster) meubels die er eigentijds, strak en sober uitzien. Ze bestaan uit negen onderdelen en worden gekenmerkt door de balans tussen rust&chaos, binnen&buiten, natuur&cultuur, soberheid&weelde, design&functionaliteit.

De eenvoud van de stoel, tafel, kast en bed uit zijn meubellijn is een duidelijke verwijzing naar de kloosterlijke soberheid en stilte waarin ze zijn ontworpen. Deze eenvoud in combinatie met de wereldse kijk op ruimte en de juiste verhoudingen maken de meubels tijdloos en elegant, maar zwaar. Elk meubelstuk heeft zijn eigen karakter en past zich volledig aan de omgeving aan waarin het geplaatst wordt, een slaapkamer in een klooster, een woonkamer, de tuin, een kantooromgeving of een vergaderzaal.

18 december

Vandaag, worden we wederom welkom geheten door Toine die in het kort aan de uitgebreide dialezing over Dom Hans van der Laan van de vorige week donderdagavond memoreert; de studie van getal en de bouwkunst in de loop van de eeuwen.

Jules gaat verder met Dom Hans van der Laan en laat een historisch proces zien van filosofen en wiskundigen, die zich laten horen door diepzinnige teksten over hoe je een gebouw moet ontwerpen en over getallenrijen die wel eens interessant zouden kunnen zijn om maatsystemen te ontwikkelen voor de bouw. Pythagoras had voor de muzikant reeds kwinten en kwarten uitgevonden op een trillende snaar en Fibonacci vond zijn getallenrij uit die weer interessant was

voor Lecorbusier.

Na de geschiedenis laat Jules iedereen in het publiek een strook papier door midden delen door middel van een potloodstreepje. De gemiddelde afwijking van het exacte wiskundige midden is voor Dom Hans het kleinst waarneembare verschil. Deze 1/25ste fout wordt gebruikt om 36 vierkantjes te maken die steeds 1/25ste groter worden. Deze vierkantjes worden gesorteerd in 5 categorieën en er blijft het allerkleinste over. Zo wordt het idee van drempelmaten bedacht. Dan komt een verhaal over stokjes die slechts 2 indrukken kunnen achterlaten. Vlakken laten door combinatie van de gegeven lengten 3 indrukken achter. Combineren wij de drie maten van een blok dan ontstaan door samenvoeging van deze maten al gauw 6 indrukken. Hiermee wordt de start van het plastische getal geschilderd en tijdens de pauze kan het publiek zelf de hele morfotheek van Dom Hans op de tafel uitleggen. De morfotheek bestaat uit 120 verschillende blokjes en is gebaseerd op slechts 8 verschillende getallen/maten.

Dan wordt de film vertoond over de abdij Mamelis waarbij Dom Hans van der Laan zelf het woord voert. Hij laat zien hoe zijn maten voortreffelijk met elkaar te combineren zijn; hoe alles met elkaar in verhouding en in harmonie met de natuur is. De 'Natuurlijke Ruimte' is een mooie afsluiting van 2 leerzame avonden, waar meer mensen van zouden hebben kunnen genieten.

Schenkeningen aan de MHVS

- De Nederlandse Cavalerie, auteur P. Forbes Wels; geschonken door Jos Alers.
- Maria's heerlijkheid in Nederland (deel 6) door J.A.F. Kronenburg; geschonken door Jos Alers.
- Foto kapelletje/altaar uit 1953 van het Groenewoud en het boek Haelen-Nunhem – schetsen uit voorbije tijden; beide van Jos Alers.
- Privécollectie Open Monumentencommissie uit de jaren '80 tot 2007 en een ladenkast voor hangmappen; beide van Jos Alers.
- Jaarboek 2006 Centraal Bureau voor Genealogie van Wim Hoezen.
- Archiefmateriaal en tijdschriften van Ton Poels, Baxhof.
- Diverse foto's van A Capella, zanggroep Eurydice Roermond en van de bouw van één woning aan de Van Oeststraat te Swalmen; gekregen van Luc Simenon.
- Diverse missalen (o.a. uit 1847, 1935 en 1955) van Luc Simenon.
- Dakpannencollectie van de Swalmer pannenfabrieken van Sjra Leppers (overleden 10 juni 2014)

In memoriam Chrit Staekenborg

Vrijdag 6 februari 2015 om 8.45 uur is overleden Chrit Staekenborg, oud bestuurslid en lid van Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal.

Chrit, grote man
Letterlijk en figuurlijk
Brede lach, pret- en twinkeloogjes
Vaak de draak stekend
Al was hij niet van Beesel

Denk je aan Chrit
Dan denk je aan gezelligheid
Lachen en kwinkslagen
Waar haalde je de energie vandaan?

Echter ook nuchterheid
Een snelle, scherpe kijk op de zaak
Kritisch, uitdagend
Maar altijd met een knipoog

Chrit: eenheid van tegendelen
Onverzettelijk - ook tolerant
Steun en toeverlaat
Rots in de branding.
Voor je gezin
En voor alles wat je liefhad

Muziek, je grote passie
De tuba je grootste vriend
Samen in de harmonie

Mét de harmonie
In Herten, Swalmen en Heel

Denk je aan Chrit dan zie je
Grote handen
Gouden vingers
Om mensen te helpen
Want je was van alle markten thuis.

Grote handen
Ook voor de tuba
En een lekker 'glaeske beer'

Voormalig bestuurslid van onze vereniging.
Betrokken, originele ideeën, praktische oplossingen
Neet te vööl praote: dooon !
En sjoon...., sjoon verhaole

Chrit, je laat een onvergetelijke indruk achter.
Binnen en buiten de heemkundevereniging
Dank voor alles wat je hebt gedaan
Je was, een ware vriend van de heemkunde

Veur vergaete dich neet!

Bestuur Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal

Jaarprogramma 2015 Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal en Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen

6 april	Opening excursienseizoen in het Munitiedepot met een tocht waaraan iedereen kan deelnemen (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
18 april	Kleine excursie binnenstad Kempen. Vertrek markt Swalmen 10.00 uur en Reuver 10.15 uur (gezamenlijke activiteit)
26 april	Opening tentoonstelling WOII in het atrium van Woongood2duizend in Reuver (gezamenlijke activiteit)
14 mei	Hemelvaartsdagfietstocht (gezamenlijke activiteit)
juni	Fietstocht langs de loopgraven langs de NL-Duitse grens (gezamenlijke activiteit)
7 juni	Kasteeltuinen kasteel Hillenraad (gezamenlijke activiteit)
27 juni	Eifel-excursie 'Burchten in de Eifel' met onder andere bezoek aan Manderscheid (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
juli-augustus	Zomervakantie (MHVS)
juli-augustus	Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal: vanaf 18 juli t/m 30 augustus is de verenigingsruimte gesloten. Op 31 augustus kan men er weer terecht.
aug.-sept.	Verre fietstocht door de Nederlandse en Duitse Natura 2000 gebieden
12 september	Presentatie boek Beeckerhof in de Mert te Swalmen
13 september	Open Monumentendag met als thema: Kunst en Ambacht (MHVS en Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
september	Lezing door Jan Brauer (NIOD) over WOII met het accent op Belfeld (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
september	Weekendexcursie natuurwerkgroep (MHVS)
oktober	Herfstwandeling met IVN De Steilrand (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
24 oktober	Wandeling Nacht van de Nacht (gezamenlijke activiteit)
november	Natuur Doe Dag
november	Lezing door Twan Ernst over ruimtelijke ontwikkelingen in Belfeld (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
eind november	Presentatie jaarboek 34 (2015) geheel over WOII (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
26 december	Kerstwandeling (gezamenlijke activiteit)

En verder... het programma kan nog worden aangepast. Er staan (onder voorbehoud) enkele kleine excursies op het programma. Te zijner tijd komen we hierop terug. Nadere publicaties in 't Zjwaemke en 't Gazetje.

Wandelingen Swalmdalgidsen en kanotochten. Deze wandelingen en kanotochten worden georganiseerd door Staatsbosbeheer en zijn niet gratis. Nadere publicaties in 't Zjwaemke, 't Gazetje en de Trompetter. Zie ook www.natuurlijkkasselt.nl en voor de wandelingen met de Dorpsgidsen in Beesel, zie www.rondleidinginbeesel.nl.

Jaarprogramma IVN De Steilrand (<https://ivn.nl/afdeling/de-steilrand>)

Historische collectie Roermond online

De collectie van de Gemeente Roermond bestaat uit ca. 8.000 voorwerpen en omvat de collecties van het Cuypershuis, het Historiehuis en de collectie Beeldende kunst. De gegevens over alle voorwerpen zijn nu via de websites van zowel de gemeente, het Cuy-

pershuis als het Historiehuis te raadplegen. Ook de voorwerpen die niet in de museumpresentaties te zien zijn en in het depot worden bewaard, zijn op deze manier toegankelijk voor het publiek.

De directe link is: <http://museumcollecties.roermond.nl/adlib> Bent u benieuwd naar de deelcollec-

tie Vormgeving of heeft u de tentoonstelling 'Joep Nicolas' gezien en wilt u weten welke werken er allemaal bewaard worden? Wilt u de sjablonen die in Cuypers' werkplaats zijn gebruikt bekijken, of wilt u de historische prenten en tekeningen op een rij? Deze en andere verrassende collectieonderdelen zijn speciaal uitgelicht en met één druk op de knop te bekijken. Natuurlijk kunt u ook zelf zoeken in de database, bijvoorbeeld op naam van een kunstenaar of op een woord uit de titel van een schilderij. Er wordt steeds gewerkt aan het aanvullen,

verbeteren en up-to-date houden van de informatie en foto's in de digitale catalogus. Bovendien blijft de collectie groeien met aanwinsten. Aangezien de online database automatisch wordt bijgewerkt, bent u snel op de hoogte van veranderingen. Als u aanvullende informatie of een andere reactie bij de getoonde objecten heeft, willen we die graag van u horen. Bij ieder object kunt u op een eenvoudige manier reageren.

Meer informatie vindt u op: www.cuypershuis.nl, www.historiehuis.nl, www.roermond.nl/museum.

Verdwijnt het enige religieuze erfgoed van Offenbeek?

Jan Jacobs

Wordt het hart uit Offenbeek gehaald?

Een kreet, die te horen was op de onlangs gehouden hoorzitting over de sluiting van de Offenbeekse Fatimakerk.

Financieel niet overleefd te houden, kostbaar onderhoud van de toren. Allemaal zaken, die goed te begrijpen zijn. Zeker wanneer je dit kunt staven met cijfers over het drastisch teruglopend kerkbezoek en daarom ook dalende inkomsten uit collecten, misintenties en kerkbijdragen.

En toch 'n kerk, die al vijftig jaar het middelpunt vormt van Offenbeek, waar de bevolking trots op is, want samen hebben zij het geld voor de bouw bij elkaar gehaald, middels allerlei acties. Dit onder inspirerende leiding van de kerkmeesters van het eerste uur: Sjoester Killaars, Ingel van Wiers, Hay van Croymans, Rutte Hein en Wiel van Lies van Jansse en natuurlijk rector Weis en pater Wels.

Het is geen kerk, die in een ver verleden tot stand gekomen is, nee velen herinneren zich nog het ontstaan van de parochie, de noodkerk en in 1964 de inwijding van de kerk.

Ca. 1.500.000 (anderhalf miljoen!) mensen bezochten de kerk in die vijftig jaar. En natuurlijk beduidend meer in die eerste jaren, maar toch.

Het is een gebouw waar mensen bij elkaar komen om samen te vieren, maar ook samen verdriet te hebben. Doopsel, Communie, Vormsel, Huwelijk, Begrafenis, Jubileum, Carnaval!

Een unieke kerk met een markante toren, terecht een monument in onze gemeente. En dat ook nog in een kern met toekomst, want juist de jonge gezinnen van onze gemeente wonen in Offenbeek. Er staan twee scholen, samen ca. 600 leerlingen. Ongeveer net zo veel als Reuver en Beesel bij elkaar. Kortom, de kern Offenbeek verdient meer aandacht. Zorg dat het hart niet weggenomen wordt of met andere woorden: zorg voor een goede herbestemming van het gebouw, zo mogelijk vóór de bevolking. En onze toren mag niet verdwijnen. Zo kostbaar is een renovatie niet, zeker in vergelijking met investeringen voor bijv. de oude fabriek Teeuwen en schoorsteen, de molen in Beesel en de voorgestelde uitgaven van bijna 1 miljoen voor Drakendorp Beesel.

Moet het Kernoverleg, de gemeente, de provincie en zeker ook de Heemkundevereniging zich niet druk maken over het verdwijnen van dit religieuze erfgoed? Is het industriële erfgoed dan zoveel belangrijker dan dit religieuze erfgoed?

Bijenhotel

Wenst u meer bijen in en rondom uw tuin of op uw balkon?

Dan kunt u bijen een handje helpen met een bijenhotel. Zo'n hotel geeft wilde bijen en andere insecten een plek om zich te nestelen. Ga na welke bijen in de omgeving gebruik kunnen maken van een bijenhotel.

U kunt een bijenhotel kopen, maar ook makkelijk zelf maken. Er zijn verschillende modellen, die u kunt combineren.

Wist u dat twee tot vier of meer tuinen naast elkaar meer wilde bijen aantrekken dan een enkele kleine tuin?

Model 1

Neem een houten kastje of blik van ongeveer 20-30 cm diep.

Verzamel droge stengels van riet, bamboe of Japanse duizendknoop. Kies stengels van verschillende dikte, grootte en lengte zodat meerdere soorten bijen er kunnen nestelen. Snijd de stengels iets korter af dan de diepte van het kastje.

Maak de stengels aan één kant dicht met een watje of leem.

Bundel de stengels door er een touw omheen te draaien. Plaats ze dan met de open kant naar buiten in het kastje of blik. Zorg dat ze echt strak vastzitten, anders worden ze door vogels (o.m. koolmezen en spechten) opengepikt. Kwetsbare delen kunnen worden beschermd met gaas.

Bevestig het kastje aan een schutting of andere wand waar het in ieder geval een groot gedeelte van de dag in de zon staat/hangt. Dus van zuidoost tot zuidwest/west.

Model 2

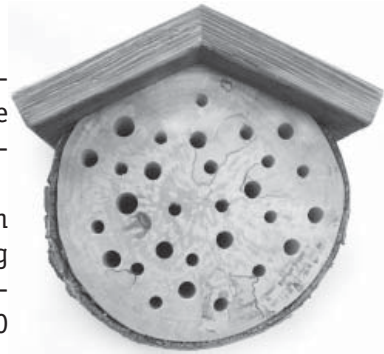
Neem een boomschijf van enkele tientallen centimeters dik.

Boor nestgangen van 5-15 cm lang en met verschillende diameters (3-10 mm). Nestgangen

die dwars in het hout geboord zijn gaan langer mee dan nestgangen die op de kopse kant zijn geboord. Zorg dat de boorgangen zo glad mogelijk zijn. Geboorde nestgangen mogen geen rafels bevatten, ze moeten glad zijn. De bijen moeten erin kunnen zonder dat hun vleugels beschadigen. Gebruik alleen dood en droog hout. Dat is hout dat afhankelijk van de dikte 1 of 2 jaar oud is en steeds op een droge plek heeft gelegen. Gebruik hardere houtsoorten: loofhout of afvalhout van hardhout; naaldhout is minder of ongeschikt. Vooral beuken-, eiken- en essenhout, gemakkelijk verkrijgbaar bij leveranciers van open haardhout, zijn zeer geschikt.

Maak een dakje boven de schijf. Dat voorkomt dat de ingangen nat worden.

Hang de schijf op een droge en zonnige plek.

Begin niet met een (te) groot bijenhotel, het kan altijd worden uitgebreid. Vernieuw om de 3-6 jaar de elementen van het bijenhotel en leg de oude elementen in de buurt. Een bijenhotel moet na een paar jaar zeker gaan functioneren.

Op internet zijn nog meer voorbeelden van bijenhôtels te vinden.

Veel succes met het lokken van de bijen!

Wecken op de nationale erfgoedlijst

Jan Geerlings

Wecken is op de nationale erfgoedlijst van waardevolle Nederlandse tradities geplaatst. Dat gebeurde afgelopen september in het Openluchtmuseum te Arnhem. De erfgoedlijst wordt sinds 2012 verzameld door het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed.

Veel mensen van tegenwoordig zullen wellicht niet weten wat wecken eigenlijk is. Inmaken is een ander woord voor wecken. Voor onze voorouders was dat tot in de jaren zestig van de vorige eeuw nog heel gebruikelijk.

Wecken of inmaken is een manier om groenten en fruit, bij voorkeur uit eigen tuin, te conserveren. Gebraden vlees kan ook ingemaakt worden. Bij het inmaken wordt gekookte groente, fruit of gebraden vlees in speciale inmaakglazen (weckflessen) gedaan. Deze glazen moeten van tevoren wel grondig met soda schoongemaakt worden. Er zijn inmaakglazen van een halve, één en anderhalve liter te koop. Op deze glazen komt dan een deksel met een rubber tussenring om zo het glas luchtdicht af te kunnen sluiten. Door middel van een metalen klem wordt het deksel op zijn plaats gehouden. Deze glazen worden vervolgens met 6 of meer tegelijk in bijna kokend water in een grote 'inmaakketel' vacuüm getrokken. Afhankelijk van wat er ingemaakt wordt, moeten de glazen bij een bepaalde temperatuur en tijdsduur ingekookt worden, waarbij de lucht uit de glazen verdreven wordt. Daarna moeten de glazen

langzaam afkoelen en moet er gecontroleerd worden of de glazen allemaal dicht zijn. Als de glazen goed vacuüm getrokken zijn, dan wordt het deksel door de luchtdruk vast op het glas gedrukt, waarbij de rubber afsluitring ervoor zorgt dat er geen lucht in het glas kan binnendringen. Overigens zijn glazen potten met een metalen schroefdeksel uit de supermarkt ook geschikt voor hergebruik bij het inmaken. Nieuwe glazen met nieuwe schroefdeksels zijn te koop in diverse maten. Ingemaakte producten kunnen jarenlang bewaard worden, bij voorkeur in de kelder die vroeger in vrijwel elk huis op het platteland aanwezig was. Wel moet er regelmatig gecontroleerd worden of de glazen nog dicht zijn.

Het inmaken is aan het einde van de 18de eeuw uitgevonden door een kok uit het Franse leger. Door deze manier van conserveren kon het Franse leger tijdens veldtochten onder barre omstandigheden overleven. Een Duitser met de naam Johann Weck begon rond 1900 een zeer succesvolle fabriek om op grote schaal weckflessen en weckketels te produceren. Hier komt dus de naam 'wecken' vandaan. Wecken is trouwens niet uitgestorven, het wordt nog steeds gedaan. Volgens het Openluchtmuseum is wecken op dit moment weer helemaal in. Dat hangt weer samen met de gestegen belangstelling voor volkstuinjes.

Mijn volkstuin aan het Otterpad te Swalmen heeft het in 2014 zwaar te verduren gehad door de overvloedige regen en het hoge water van de Swalm

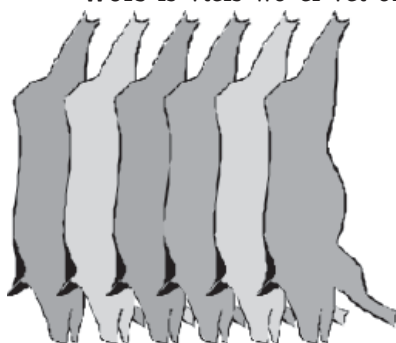
Van hot nao haar door 't Zjwaams Waordebook (33)

Harie van Buggenum

Een rubriek vol speelsigheden, serieuze zaken, knipoogjes naar het verleden, kortom over van alles wat volgens Waordebookredaksielid Harie van Buggenum niet of niet volledig aan bod is gekomen. Natuurlijk in 't Zjwaams.

Eine **zak** deent óm get in te doen zo wie mael in eine maelzak en aerpele in eine aerpele-zak. Biej eine zeiverzak is det anges. Dao kóns se nieks in doen terwiel det dao vööl meer oet kump es det winselik is.

Dao zin **waemeskes** in allerlei maote; van klein toet groot. Mer ouch 't grutste waemeske waert nootj wames genump. Dao zin ouch wamese in alle maote; van groot toet klein. Ouch 't kleinste wames waert nootj waemeske genump. Ei wames hink aop. Det guf eine rie-jale inkiek in 't sjtök baove de bókserreem. Is 't wames toe, den hêlt 't op wames te zin, terwiel det ei waemeske ei waemeske blief, of 't toe is of aophink. Höbs se get waat te groot is óm in 't waemesteske te passe, den kóns se dich det altied nag tösse 't wames sjtaeke. Daonaeve kumps se ouch nag sjörgwamese taenge. Die kónne zowaal 't wames es 't waemeske aop of toe höbbe; die heite sjörgwames ómdet die neet sjtil kónne zitte.

Wórs is vleis wo ei vel ómhaer zit. Ei verke is ouch vleis wo ei vel ómhaer zit mer det is daoróm nag gèn wórs, want dao zitte de knäök nag in. Van miense kóns se ouch zègke det det vleis is mit ei vel óm, wo

de sjinkele onnag in zitte. Avetoe löp d'r dao eine tösse dae se grös braodwórs kóns numme sónger det dao de sjinkele oetgehaold hove te waere.

Wen eine ein **deukske** inne auto haet, den kan d'r zich dao de bril mit poetse. Haet d'r ein deukske inne auto, den duit d'r dao mit ein deukske nieks aan; det mót oetgedeuk waere, en dao waere gèn deukskes bie gebroek. Zónne óngerein es dit kóns se veurkómme wen se zo deukske ein dumperke numms.

Mit dit deukske kriegs se det deukske neet weg!

Opvalle kóns se door aaf te valle. Det wirk 't bèste biejeine hele diekke. Wie meer det dae aafvèlt wie helder det dae opvèlt. Det baat 'm aevel neet, want veur dae tied veel dae ouch al op, ómdet d'r zo diek woor. Dae kan onnag opvalle door vanne trap aaf te valle. Óndanks det dae den hiej en dao diekker waert vanwaege de böltje, vèlt dae toch aaf.

De beteikenis van ein kleur kan raar oetpakke. Zo zin rooj **braomele** nag greun, zolang es se neet zjwart zin.

Es eine zaet det d'r get aevel **waal neet** duit, duit d'r 't den waal of duit d'r 't den neet? Mesjien hêlt dae allebeij de meugelikhede aop ómdet d'r 't zelf neet wèt.

Neet de **sjtool** dae luije sjtool genump waert is luij, mer degene dae drinhink.

Inne tied wie 't plat oetgevónje is, mót d'r waal vööl agressie gewaes zin. Det zóls se módde meine es se zuus det bieje **ómver goje** zeve menere genump zin óm emes taenge de gróndj te wirke.

Uit de oude doos

De foto uit onze vorige uitgave (2014-4) toonde een gezelschap musicerende dames in 1933-1934. Dhr. Wim Evers attendeerde ons op het jubileumboek van Harmonie St. Caecilia Swalmen, waarin deze foto ook voorkomt. Ze is gemaakt tijdens een voorstelling, met de titel 'Oberbayern', om geld in het laadje te brengen voor de harmonie.

De dames zijn:

1. Trui Hendrikx, 2. Lies Pijpers, 3. Anneke (Jo) op den Camp, 4. Tien Simons, 5. Tien Julicher, 6. Maria Evers, 7. Engeline Wuts, 8. Zus Hermans, 9. To Konings, 10. Juf. Schattorie.

Nagekomen informatie over de Gouden Bruiloftsfoto van de familie Leppers-Winckens (uit 2014-3): alle namen zijn ons aangeleverd door Zuster Presentata/Mia Leppers, Fien Leppers & Ger Leppers met ondersteuning van Jos Killaars (Reuver) inzake fotovergelijk familie Vriesen. Voor Chrisja Walaszek & Jan Brouns alsmede de familie Leppers in volle omvang is daarmee het raadsel wie op de foto staan opgelost. Waarvoor onze hartelijke dank.

Het publiceren van alle namen vergt enige uitleg. Wij komen er te zijner tijd op terug. Hebt u in de tussentijd vragen, dan kunt u contact opnemen met Ger Leppers, via ger.leppers@hetnet.nl of 06-18518794.

De foto die in dit nummer geplaatst wordt, is afkomstig van Nettie Niesen en hierop zien we het echtpaar Gerardus Tosserams en Aldegondis Theeuwen bij hun 25-jarig huwelijk in 1924. Zij zijn gehuwd te Belfeld op 03-07-1899.

Van links naar rechts: Wiel, Trina, Leentje, Caspar, vader, Thei, moeder, Nellie, Marie en Graad.

Gerardus Tosserams, geboren 17- 5-1867 te Tegelen, als zoon van Willem Tosserams en Maria Huys, overleden te Belfeld 13-09-1934.

Aldegondis Theeuwen, geboren 13-02-1879 te Maasbree als dochter van Gerardus Theeuwen en Maria Catharina Van Dijk, overleden te Belfeld 28-12-1942.

Kinderen

Maria Gerardina (Marie), geboren te Belfeld 2 mei 1900, overleden te Maasbree 25 april 1971, trouwt 23 november 1926 te Belfeld, met Antonius Leonardus Hubertus Timmermans, geboren te Maasbree 18 juni 1900, overleden te Venray 18 november 1981.

Johannes Wilhelmus (Wiel), geboren te Belfeld 21 december 1901, overleden te Belfeld 19 december 1967, trouwt 29 april 1930 te Belfeld met Catharina Peeters, geboren te Belfeld 10 december 1904, overleden te Tegelen 2 augustus 1973.

Catharina Gerardina (Trina), geboren te Belfeld 21 november 1903, overleden te Venlo 19 januari 1987, trouwt 24 april 1928 te Belfeld met Michael Franciscus Tillemans, geboren te Tegelen 13 juli 1900, overleden te Tegelen 25 augustus 1980.

Gerardus Daniel (Graad), geboren te Belfeld 30 juni 1906, overleden te Venlo 8 juli 1985, trouwt in september 1938 met Maria Sax, overleden vóór 1985.

Joannes Casper (Casper), geboren te Belfeld 26 februari 1909, overleden te Tegelen 27 september 1969, 1e huwelijk 20 mei 1939 te Belfeld met Maria Margaretha Ronken, 2e huwelijk 18 september 1943 te Belfeld met Anna Margaretha Francisca van der Hagen, geboren te Belfeld 3 augustus 1912, overleden te Venlo 5 november 1979.

Theodorus Henricus (Thei), geboren te Belfeld 10 december 1911, overleden te Tegelen 24 maart 1969, trouwt 1 maart 1935 te Beesel met Maria Hubertina Theunissen, geboren te Reuver 10 april 1911, overleden te Steyl 4 september 1995.

Petronella Helena (Nellie), geboren te Belfeld 24 mei 1915, overleden te Venlo 8 oktober 2007, trouwt 9 augustus 1940 te Beesel met Joannes Mathias Lambertus Niesen, geboren te Reuver 3 november 1910, overleden te Venlo 16 april 1996.

Helena Aldegunda (Leentje), geboren te Belfeld 4 januari 1918, overleden te Belfeld 10 mei 1965, trouwt 8 juni 1940 te Belfeld met Johan Hendriksen, geboren te Viersen 20 oktober 1913, overleden te Venlo 21 februari 1988 als echtgenoot van Zus (Bertha) Goossens.

Kroniek van Swalmen, oktober, november en december 2014

Johanna Cox-Geraedts, Els Schreurs, Riky Simons-Julicher

Oktober

4. Sef en Elly Vallen-Baltesen van Zjwaamhaof vieren hun vijftigjarig huwelijksjubileum.

10. In zaal De Mert wordt het tweede lustrum van Stichting Kumi gevierd. Drie Swalmer bands en twee DJ's leveren een bijdrage

aan deze Kumi Night ten bate van het door verloskundige Steffie Mooren geadopteerde ziekenhuis in Uganda.

11 en 12. De Asseltse kermis kent dit jaar een spectaculaire opening: de cast van het Noormannenschouwspel geeft een voorproefje van het geplande gebeuren in juni 2015.

14. In Bisschoppelijk College Broekhin Swalmen vindt een symposium plaats bij gelegenheid van de herdenking van de val van de Berlijnse Muur 25 jaar geleden. Vijf Berlijnse mannen vertellen op uitnodiging van de Swalmense docent en fotograaf Jacques Obers over hun vluchtpogingen naar de vrijheid vanuit een regime waar controle, verraad en wantrouwen heersten.

18. In Swalmen-Noord nabij kasteel Waterloo gaat de aanleg van een grote, nieuwe visvijver verder ondanks onduidelijkheid over wie de rekening gaat betalen. Deze vijver dient als compensatie voor de vijver in Stadsweide die moest wijken voor een nevengeul.

23 t/m 26. 'Taenge de sjtroom in' is de titel van de Zjwamer Revue, die na een voorbereiding van drie jaar vier keer voor een uitverkochte zaal wordt

opgevoerd in de aula van BC Broekhin. Rode draad vormen de Swalm, het häökmenke en een Zjwaam-meerminneke, die het publiek langs locaties leiden die Swalmen 'oppe bein' kunnen houden. Het is voor het eerst in bijna twintig jaar dat er weer een revue wordt opgevoerd.

29. Oud-Swalmenaar Hein Mevissen is de bedenker van knuffelolifant Olli, het olijke beestje uit een met een Gouden Loeki bekroonde televisiecommercial. Samen met zakenpartner Diederiekje Bok heeft hij nu twee prentenboekjes uitgebracht met Olli als hoofdpersoon. 'Olli is een olifant' en 'Olli en het poepkanon'. Ook zijn er plannen voor een echte tekenfilm.

31. Harmonie Amicitia Boukoul heeft een nieuwe dirigent gevonden in de persoon van Michel Zanders uit Baarlo.

November

1. Na 78 jaar stopt de Boerenbond Swalmen op de locatie aan de Kroppestraat. Swalmenaren moeten nu naar de winkels van Welkoop in Maasniel of Reuver voor hetzelfde assortiment.

11. Het carnavalsseizoen 2014-2015 wordt ingeleid met het uitroepen van een nieuwe 'mulder', die een zwiep aan de wieken van de molen bij De Plevuus mag geven. Die eer valt dit jaar Roy Smeets te beurt. Het nieuwe motto voor dit seizoen luidt 'Good verbónje'.

12. "Op zoek naar wat geluk" is de titel van de tiende roman van de Swalmer auteur André Nijssen. Het verhaal speelt in de jaren dertig van de vorige eeuw. Liefdesperikelen en Limburgse tradities en gebruiken vormen de rode draad in dit boek.

15. Vrouwenkwartet 'De Servetjes' wint met hun nummer 'Vastelaovesgelök' de in De Mert gehouden Zjwamer Liedjesavond.

15. Ook dit jaar vindt weer de traditionele Nacht-van-de-Nachtwandeling plaats vanaf pension Groenewoud o.l.v. natuurgids Frans Tegels.

16. Sinterklaas arriveert met zijn echte zwarte pietten op het station van Swalmen. Het Trommel- en Fluitkorps Heide begeleidt het gezelschap naar zaal De Mert, waar wethouder Frans Schreurs hen en alle meegekomen kinderen officieel welkom heet. Op zondag 23 november vindt de intocht van Sint in Asselt en Boukoul plaats onder begeleiding van respectievelijk Harmonie St. Caecilia en Harmonie Amicitia.

30. Vandaag wordt bekeken of het mogelijk is in Swalmen een wandelclub op te richten. Initiatiefnemer Chris van Goch zal er ook de komende periode in elk geval veel moeite voor doen.

30. Het nieuwe boerenbruidspaar van Stichting Boerebroef Zjwame wordt vandaag voorgesteld: Kim Stappers en Leon Hendriks.

December

10. RTV Roermond brengt een dvd uit met de titel 'Uit de oude doos'. Daarop zijn honderd door de Swalmer auteur André Nijssen ingesproken columns over de jaren '30 te horen.

14. In de aula van BC Broekhin vindt een kerst-winterconcert plaats door gemengd koor 'a Cappella' onder leiding van Wim van Gardingen en nog drie gastkoren.

16. Van Houtum Papier haalt weer een prijs binnen: de Arbo-bokaal van de Koninklijke Vereniging van Nederlandse Papier- en Kartonfabrieken voor de beste prestaties op het gebied van arbeidsomstandigheden, ziekteverzuim en veilig werken. Het bedrijf won deze award ook al in 2007, 2009 en 2010.

16. Swalmens Liedertafel kent zeer trouwe leden: Theo Leijssen en Wim Luijten zijn al 40 jaar lid; Jacq Muiter maar liefst 65. Het drietal mag daarvoor Trompetterprijzen afhalen bij diverse leveranciers.

24. Ook dit jaar kunnen bezoekers weer genieten van wat is uitgegroeid tot de grootste kerststal in een Limburgse kerk: de Lambertuskerk in Swalmen.

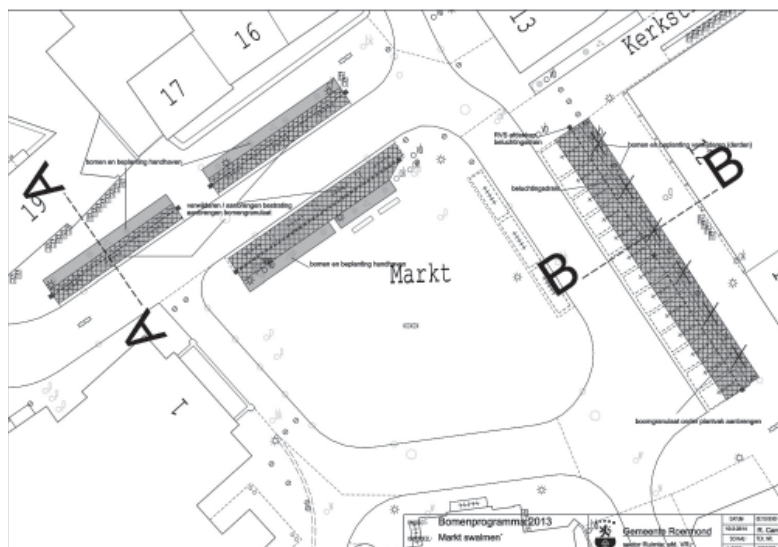
26. De traditionele gezamenlijke kerstwandeling van MHVS en HVMS voert de deelnemers deze keer door Swalmen-Noord. Het ecoduct bij Waterloo, kasteelboerderij Waterloo, landgoed Heidenheim en de visvijver in aanleg staan op het programma.

Archeologische begeleiding op de Markt te Swalmen

Pierre van Lier

Vanwege de slechte groei van de bomen op de Markt te Swalmen is een project gestart om de aanwezige grond nabij de bomen op de Markt uit te graven en te vervangen door grond die de bomen de gewenste groeimogelijkheden moet geven.

Omdat de Markt, het oude centrum van Swalmen, mogelijk archeologische bodemvondsten zou kunnen opleveren is de Heemkunde Vereniging Maas- en Swalmdal gevraagd dit project archeologisch te begeleiden om zodoende tijdens de graafwerkzaamheden een oogje in het zeil te houden. De graafwerkzaamheden zijn aangegeven in nevenstaande tekening.

Werkzaamheden:

Op de Markt is op de aangegeven plaatsen de aanwezige grond tot 1,2 meter diepte verwijderd. Hiertoe is eerst de bestrating en de daaronder aanwezige ophoging van zand verwijderd. Daarna zijn de sleuven met een graafmachine uitgediept tot 1,2 meter.

Gedurende de graafwerkzaamheden ben ik steeds aanwezig geweest om te kijken naar mogelijke archeologische artefacten of sporen van oude bebouwing.

Begeleiding heeft plaatsgevonden op 7, 8 en 14 oktober 2014. De opgraving is op 15 oktober 2014 gedaan.

Conclusie van de gedane werkzaamheden

Tijdens de graafwerkzaamheden aan de sleuven die aan de noordwestkant van de Markt zijn gelegen, zijn geen vondsten gedaan. Alle aanwezige grond bestond voor het grootste gedeelte uit puin en was tot de uitgegraven diepte van 1,2 meter verstoord.

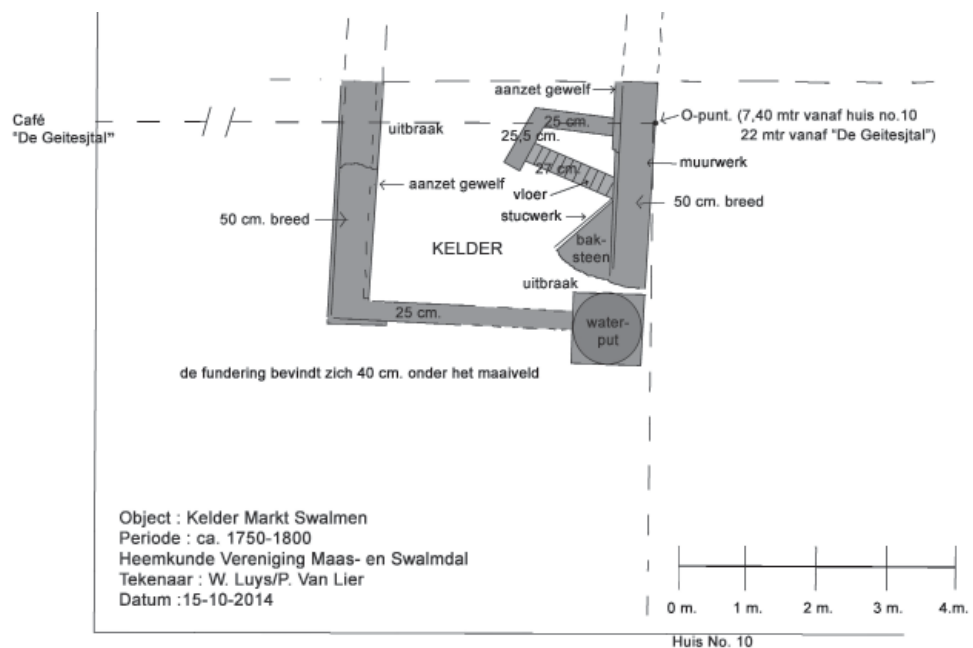
Ook door de vele graafwerkzaamheden in het verleden van o.a. water, elektra, riolering en c.a.i. is de grond in het verleden erg verstoord. In een van de sleuven was een gemetselde rioleringsput aanwezig.

Tijdens de graafwerkzaamheden in de sleuf aan de oostzijde van de Markt stootte de graafmachine op een put en funderingsresten. Na een korte inspectie heb ik Silvia Pellemans gebeld om dit te melden en te overleggen hoe verder te gaan. Na haar overleg met de gemeenteopzichter heeft ze mij gevraagd om de funderingen bloot te leggen, op te graven, te tekenen en een verslag van de resultaten te presenteren.

De volgende dag, woensdag 15 oktober, zijn Wiel Luys en ondergetekende begonnen met de opgraving.

In de noordoost hoek van de opgegraven funderingen bevindt zich een put (zie tekening). Deze put is een rondgemetselde put. Bovenin de put is een ronde koepelvorming te zien. Bij latere werkzaamheden is deze grotendeels verwijderd. De put is daarna in een vierkant opgemetseld en voorzien van een stalen putdeksel. De put is nog intact en onderin staat water. In de put zijn de ingemetselde

funderingsmuren
zichtbaar.

De muren aan de noord- en de zuidzijde zijn brede muren van ongeveer 50 cm breed. Aan de zuidzijde en aan het westelijk gedeelte van de noordzijde is duidelijk de aanzet van een gewelf zichtbaar.

De hoek voor de put is schuin opgemetseld en voorzien van een stuclaag. De muur aan de oostzijde is 25 cm breed.

In de kelder is nog een muur met een hoek zichtbaar. De kelder is niet uitgegraven en het is dan ook niet duidelijk wat hiervan de functie is geweest. Hier vlakbij waren stenen die direct in zand zijn gelegd, een soort vloer.

In de oosthoek is geen verbinding met andere funderingen. Aan de westzijde zullen vermoedelijk meerdere funderingen aanwezig zijn. De kelder heeft waarschijnlijk deel uitgemaakt van een woonhuis.

De funderingen liggen op een diepte van ongeveer 40 cm onder het maaiveld.

Gezien de grootte van de stenen en de gevonden resten is de kelder waarschijnlijk gebouwd in de periode 1750-1800. Overigens wijzen enkele grote steenformaten (27 cm) op hergebruik. Zowel op de Smaberskaart (1774) als op de Kadasterkaart van 1843 was op dit gedeelte van de Markt bebouwing aanwezig (zie hierboven detail Smaberskaart markt Swalmen).

Pasen, een oer-christelijk feest?

Hans Simons

Pasen, het feest van het leven, de herdenking van de opstanding van Jezus uit de dood. Het lijkt geïnspireerd op het joodse Pesach, een feest dat ook gevierd werd door Jezus en de apostelen. Maar gaan we de gebruiken rond het Paasfeest nader bekijken, dan zien we ook hier, net als bij Kerstmis, elementen die we terugvinden in veel oudere culturen en godsdiensten en die gebaseerd zijn op natuurverschijnselen.

Pasen wordt voorafgegaan door de vastentijd, die begint op Aswoensdag. As (vuur), symbool van dood en leven. As ontstaat door verbranding, vernietiging; as kan worden gebruikt als meststof, geeft zo nieuw leven. Een oud verhaal waarin we dit al terugvinden is de mythe van de zonnevogel Feniks.

Op de aarde leeft maar één vogel: Feniks. Aan het einde van zijn leven gaat hij naar Egypte en bouwt aan de Nijl tussen het riet een nest van mirre, wierook en andere lekker ruikende kruiden. Daarin verbrandt hij zichzelf. Na drie dagen komt hij verjongd uit de as tevoorschijn.

En het askruisje? De palmtakjes, 'jubeltakjes', van het jaar daarvoor worden verbrand en na zegening wordt de as uitgedeeld met als achterliggende gedachte dat we door de dood moeten gaan om te kunnen verrijzen.

De week voor Pasen is het palmzondag. Jezus wordt met palm- en olijftakken binnengehaald in Jeruzalem. Palmtakken: symbool voor de koning, en olijftakken staan voor vrede. In onze streken wordt een 'palmebessem' gemaakt met de altijdgroene buxus, en in de mis wordt 'palm' = buxus gezegend en uitgedeeld. Dit blijkt een kerstening van een Germaans gebruik te zijn: ter ere van de lentegodin gingen men in optocht over het veld met een versierde stok met groene takken waarvoor dennentakken of buxus werden gebruikt. Dit om een vruchtbaar jaar af te smeken. Voor de versiering werden onder andere eieren (een vruchtbaarheidssymbool) en een broodhaantje (de haan leeft het dichtst bij de zon: hij kraait als de zon opkomt. Hij is gemaakt van brood: graan is de kiem van nieuw leven).

Een met de palmebessem verwant gebruik is het oprichten van een meiboom. Een meiboom moest de ontwakende groeikracht in de natuur overbrengen op de mensen.

Ook het beschilderen van eieren is een heel oud gebruik dat stamt uit de voorchristelijke tijd. In een graf van ongeveer 300 voor Christus zijn al resten van gekleurde eieren gevonden. Door het beschilderen van een ei werden er magische krachten aan

gegeven. De meest gebruikte kleuren waren geel (als kleur van de lentegodin), rood (de kleur van Wodan) en bruin (de kleur van de aarde).

In de zeventiende eeuw heeft Paus Paulus V geprobeerd er een christelijk gebruik van te maken door eieren die met kerkelijke of Bijbelse motieven waren versierd te zegenen.

De datum waarop Pasen gevierd wordt geeft ook heel erg duidelijk de natuurverbondenheid van het feest aan: de eerste zondag na de eerste volle maan nadat de zon recht boven de evenaar staat. Ofwel: nu weten we zeker dat de zon de donkere winter heeft overwonnen. Nu kan het nieuwe leven beginnen. Net zoals bij de joden het nieuwe leven kon beginnen na de bevrijding uit de Egyptische slavernij (het Pesach-feest) en voor de christenen bij de verrijzenis van Jezus met Pasen.

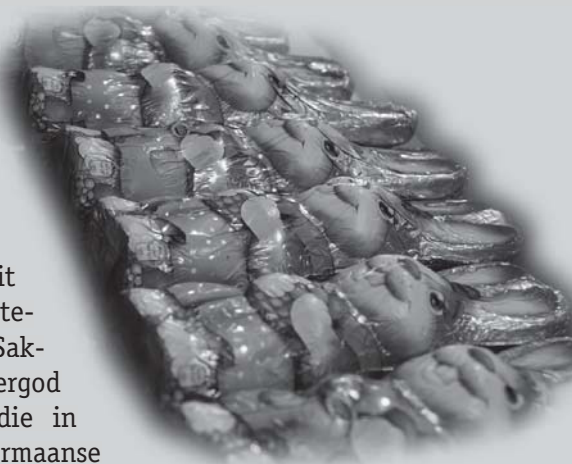
Hoe komen we aan de paashaas?

Hierover zijn verschillende verhalen te vinden. Een van de leukste is wel de mythe van de lentegodin Ostara. Ostara had een kip die steeds haar eieren verborg. De godin veranderde haar daarom in een haas die de opdracht kreeg de eieren weer te zoeken. Dit in tegenstelling tot 'onze' paashaas die de eieren verstopt!

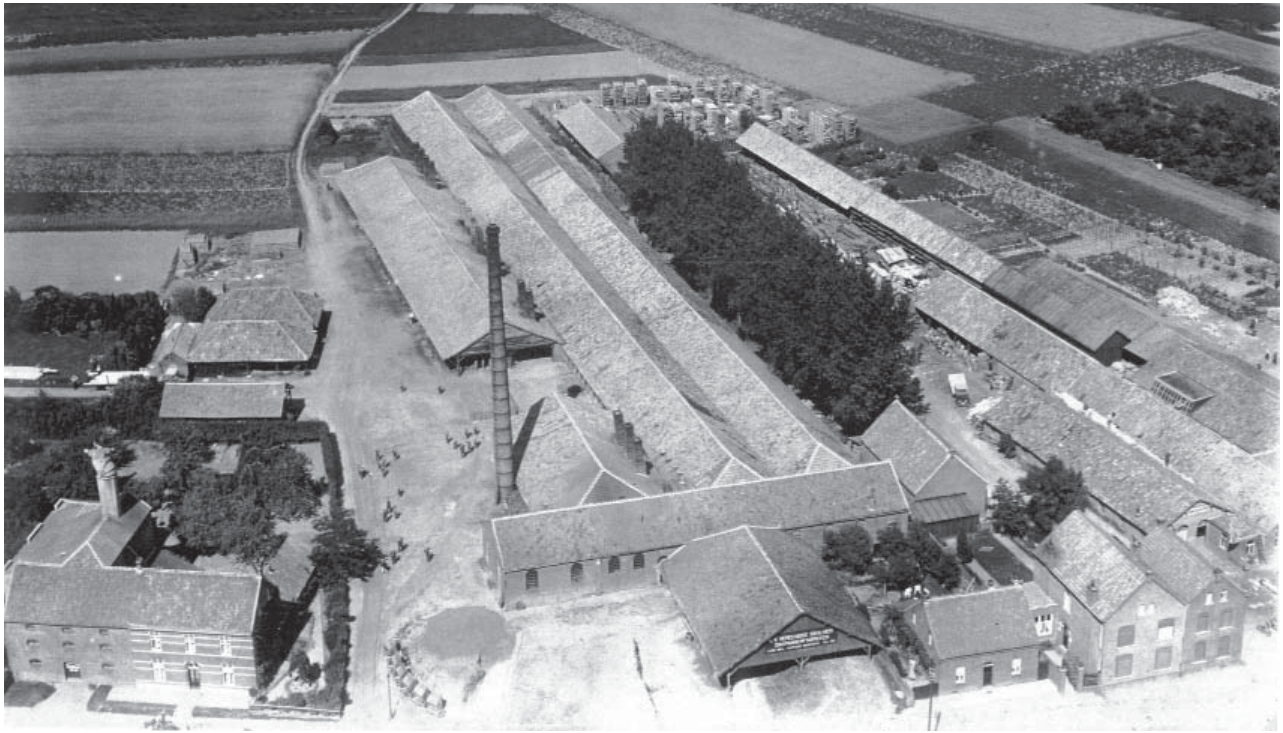
En wat maakt dit verhaal nog interessanter? De Saksische moedergod heette Eostre, die in de Noorse en Germaanse mythologie de naam Ostara kreeg. In de naam 'Ostara' en 'Eostre' vinden we Ostern en Easter terug: de Duitse en Engelse naam voor Pasen... En allemaal zijn ze weer afgeleid van oosten: de richting waar de zon opkomt.

Nog frappanter is de klankgelijkenis met de nog veel oudere Babylonische godin Ishtar en de Phoenicische Astarte, allebei godinnen van de dageraad. Hiermee is wel duidelijk dat Pasen zijn oorsprong vindt in lentefeesten, feesten van de ontlukkende natuur en feesten van nieuw leven, van herschepping, van verrijzenis.

Stoomdakpannenfabriek Kluytmans, Dobbelaere & co.

Els Janssen – van Avesaath

De Milieu- en Heemkundevereniging Swalmen ontving kortgeleden uit handen van Thei van Dael een boek, dat hij op zijn beurt van zijn vader Sef kreeg, afkomstig van stoomdakpannenfabriek Kluytmans, Dobbelaere & Co. Destijds gelegen op de hoek Stationsstraat en Breden Ars te Swalmen.

Van 1899 tot 1906 was deze fabriek in handen van J.W. Wuts – Meuter. Van 1906 tot 1926 was de fabriek eigendom van M. Kluytmans & Dobbelaere. In 1926 ging Kluytmans & Dobbelaere over in de N.V. Vereenigde Swalmer Dakpannenfabrieken als nr. 4, samen met de bedrijven Hermans, Schouenberg en Benders. In 1936 ging deze combinatie failliet. Na de oorlog werd weer opgestart onder de naam N.V. Kleiwarenindustrie Swalmen. De Vennootschap ging over naar de Verenigde Bredero bedrijven N.V. te Utrecht. Onder de naam N.V. Kleiwarenindustrie Swalmen werd het bedrijf ondergebracht bij de NGI te Belfeld. Tot 1960 werden dakpannen vervaardigd en daarna gresbuizen. Vader Sef van Dael had dit boek jaren geleden gered uit de inboedel van genoemde fabriek. Sef, die meer dan veertig jaar werkzaam was als

chauffeur bij dokter Crasborn (d'n aje dokter) aan de Stationsstraat, kwam dagelijks op de Breden Ars als hij terugkwam van de ritten met de dokter. In 1966 werd de productie gestopt bij Kluytmans Dobbelaere & Co., 't zal rond die periode zijn geweest dat dit boek voor de geschiedenis bewaard bleef.

Aan de ene zijde van het boek werden de arbeidsvoorwaarden beschreven, en de uurlonen die betaald werden. Voorts stonden er een groot aantal namen vermeld van werknemers.

Draaide men het boek om dan stond er aan de andere zijde de orders vermeld die het bedrijf in portefeuille had met de bedragen waarvoor de orders geleverd dienden te worden. Genoemde orderportefeuille is gedateerd van 14 juni 1910 tot 24 augustus 1911. Ook was er een korte lijst vermeld met namen van afnemers van de producten van Kluytmans & Dobbelaere.

Arbeidsovereenkomst

Op den dag der ondertekening te Swalmen is tussen de firma Kluytmans, Dobbelaere & Co, werkgeefster en medeondergeteekende arbeider gesloten de navolgende Arbeidsovereenkomst.

Artt. 1 Aard van den Arbeid. De arbeider verbindt

zich, in dienst van den werkgever werkzaam te zijn als werkmán en alle voorkomende werkzaamheden te verrichten, die hem door den werkgever in zijne onderneming zullen worden opgedragen.

Artr. 2 Aanvang en duur der Dienstbetrekking. De dienstbetrekking wordt aangegaan voor onbepaalde tijd, en zal aanvangen op den dag der onderteekening dezer overeenkomst.

Artr. 3 Werktijd en Schaftijd. De dagelijksche werktijd bedraagt des zomers elf, des winters negen uren. De zomer van den eersten April tot den vijftienden September; de winter van den zestienden September tot den eenendertigsten Maart. De arbeidsdag loopt tusschen 6 uur 's morgens en 7 uur 's avonds; de juiste tijd, door den werkgever vastgesteld. In den arbeidsdag voornoemd zijn drie schaftijden begrepen, van te samen twee uur; aanvang en einde der schaftijden worden door den werkgever vastgesteld.

Artr. 4 Loon. Het loon bedraagt per uur (zie arbeiderslijst) In afwijking van het in de voorgaande zinsnede overeengekomene kan de werkgever bepalen, dat de belooning voor zekere werkzaamheden afhankelijk is van de uitkomsten van de te verrichten arbeid, in welk geval het loon wordt berekend volgens het door den werkgever voor de onderneming vastgestelde tarief.

Artr. 5 Overwerk. Bij gebleken noodzakelijkheid, ter beoordeeling van den werkgever, zal de arbeider ook buiten zijn dagelijkschen arbeid werktijd verrichten. Voor overuren zal het loon voor den arbeider worden verhoogd met nader tusschen hem en de werkgever vast te stellen percentage. Op Zondagen en op de navolgende feestdagen: Nieuwjaarsdag, Driekoningen, Maandag en Dinsdag vóór Aschwoensdag, Aschwoensdag, O.H. Hemelvaart, 1e Kerstdag, 2e Paasch-, Pinkster en Kerstdag zal geen arbeid worden verricht, behoudens gebleken noodzakelijkheid, ter beoordeeling van den werkgever. Voor arbeid op Zondag en op geboden Katholieke Feestdagen zal het tijdloon worden verhoogd met nader te bepalen percentage. De Zondag en bovengenoemde feestdagen beginnen en eindigen te middernacht.

Artr. 6 Loonbetaling. De uitbetaling van het loon over de afgelopen twee weken zal telkens des Za-

terdags plaatshebben.

Artr. 7 Verzuim. Geen loon zal verschuldigd zijn over den tijd gedurende welken den arbeider zijn arbeid niet heeft verricht, ook niet in de gevallen van vrijwillig of gedwongen verzuim, bedoeld bij Artr. 1638 c. en a. van het Burgerlijk Wetboek, met uitzondering echter voor het geval de arbeider door ziekte, of door een geval waarvoor hem door de Rijksverzekeringbank geen uitkering wordt toegekend, is verhinderd zijn werk te verrichten en hij hiervan door behoorlijk geneeskundigattest doet blijken, in welk geval hij van den vierden dag zijner ongesteldheid af, gedurende twaalf werkdagen, dertig procent van zijn loon zal ontvangen.

Artr. 8 Algemeene verplichtingen van den arbeider. De arbeider zal zijne werkzaamheden naar zijn beste vermogen verrichten, volgens de aanwijzingen, die hem door of namens den werkgever zullen worden verstrekt. De arbeider zal zich houden aan de voorschriften van goede orde, veiligheid en zedelijkheid in de onderneming des werkgevers, welke hem door of namens den werkgever zullen worden gegeven. De Arbeider zal zijn arbeid persoonlijk verrichten; hij kan zich daarin slechts met toestemming van den werkgever door een ander doen vervangen.

Artr. 9 Bijzondere verplichtingen van den arbeider. De werkmán is verplicht zich te gedragen naar de volgende voorschriften: hij zal steeds op tijd zijn werkzaamheden beginnen, zich gedurende den arbeid niet van het fabrieksterrein begeven en zich onthouden van sterken drank.

Artr. 10 Opzegging. De werkgever of de arbeider, die de dienstbetrekking wil doen eindigen, doet daarvan minstens 12 volle werkdagen te voren mededeeling aan de wederpartij en wel zoo dat de dienstbetrekking op een Zaterdag eindigt. De werkgever of arbeider, die den opzeggingstermijn niet in acht neemt of aan de wederpartij een dringende reden geeft tot tusschentijdsche beëindiging, in den zin van Artr. 11, is aan de wederpartij een schadeloosstelling schuldig, ten bedrage van het loon over den opzeggingstermijn.

Artr. 11 Onderpand. Als onderpand voor het voldoen der schadeloosstelling welke, de arbeider aan den werkgever verschuldigd is, indien hij de dienstbe-

trekking onrechtmatig verbreekt of den werkgever een dringende reden geeft tot tusschentijdsch ontslag, is de werkgever bevoegd, bij elke loonbetaling het 1/10 deel van het verschenen loon in te houden, tot een gezamenlijk bedrag van des arbeidersloon over zes werkdagen.

Artt.12 Beëindiging der dienstbetrekking zonder opzegging. De werkgever of arbeider is bevoegd de dienstbetrekking op staanden voet te doen eindigen, mits hij tegelijkertijd aan de wederpartij eene schadeloosstelling gelijk aan het loon over den opzeggingstermijn betaalt. De werkgever of arbeider is bevoegd de dienstbetrekking op staanden voet te doen eindigen, indien de wederpartij hem een dringende reden daartoe geeft in den zin van de Artt. 1639 1 t 9 van het Burgerlijk Wetboek, welke dringende reden onverwijld aan de wederpartij moet worden medegedeeld.

Artt.13 Mededeelingen aan den arbeider. Mededeeling aan de arbeiders, welke worden bekend gemaakt door aanplakking op het daartoe bestemde bord aan den ingang der fabriek, worden geacht schriftelijk te zijn geschied aan elk der arbeiders afzonderlijk.

Aanvulling.

A. De werktijden voor alle arbeiders, welke tegen een vast uur-, dag-, of weekloon zijn aangenomen, worden naar omstandigheden door den werkgever of zijn vertegenwoordiger geregeld en vastgesteld.

B. In geval de arbeider minderjarig is, heeft hij een schriftelijk bewijs, door zijn wettelijken vertegenwoordiger geteekend, over te leggen, waarbij hem machtiging wordt verleend, met deze arbeidsovereenkomst door onderteekening zijne instemming te verklaren. Dit bewijs blijft ten kantore van den werkgever gedeponneerd en wordt na eindiging der dienstbetrekking weer teruggegeven.

Aldus overeengekomen op plaats en tijd voorzeggd en waarvan gelijkluidend afschrift gegeven en ontvangen Kluytmans, Dobbelaere & Co, werkgever.

Op welke datum deze ondertekening plaatsvond stond niet vermeld, wel werden de namen van de werknemers vermeld die deze arbeidsovereenkomst destijds tekenden: T. Thürlings, Lambair van Bugge-

num, Jacob Heijnen, Willem Ramakers, Jan Kessels, H. van Deur, Arn. Kessels, J. Naus, J. Walenberg, H. Dingelstad, Willem Pluymen, H. van Buggenum, H. Engels, G. de MolMoncourt, W. Joosten, J. Heynen, Joseph Ramakers, Frits Kessels, Sebastiaan Simons, Hendrik Ramakers, Peter Crompvoets, Everhardus Janissen, G. Wahlenberg, J. de MolMoncourt, A. Huismans, H. Slabbers en P. Slabbers.

De uurlonen van genoemde werknemers bedroegen gemiddeld 9 tot 12 cent per uur. In de zomer verdiende de mannen doorgaans een cent meer per uur. Hubert Simons verdiende 15 gulden in de week, als meesterknecht, Antoon Huismans verdiende f 1,20 per dag evenals Herman Slabbers.

Blijkbaar waren genoemde arbeidsvoorwaarden niet voldoende. Al snel kwamen er aanvullingen op bepaalde artikelen. De regels werden behoorlijk aangescherpt op enkele punten. Als werknemer had je niet veel in te brengen.

Bijzonder aangepane bepalingen.

Artt. 4. eerste zinsnede te lezen met toevoeging: "en vrije woning, een huurwaarde van vijfenzestig gulden per jaar niet te boven gaande."

Artt. 5. Wordt bepaald dat voor overuren geen hoger loon wordt berekend en deze overigens hoege-naamd niet worden vergoed.

Artt. 10 te lezen "doet daarvan minstens 3 maanden te voren schriftelijk mededeeling aan de wederpartij."

Artt. 11 te lezen laatste drie woorden "over zes maanden."

Artt. 4 en vrije woning een huurwaarde van vijftig gulden per jaar niet te boven gaande. Aanvulling: Onder het loon is begrepen de vergoeding voor de zorgen op Zon- en Feestdagen besteed aan de paarden welke zorg steeds zonder meerdere vergoeding zal plaats hebben. Voor dagen waarop niet wordt gewerkt f 1,20 minder.

Artt. 5. "nader tusschen hem en de werkgeefster vast te stellen percentage."

Artt. 7. "vierden dag – twaalf werkdagen 30%". Aanvulling A. v. B. (2 jan. 1866).

Er werden daarna nog een lijst met namen van werknemers vermeld, buiten de personen zoals reeds eerder vermeld.

Hubert Simons, Antoon v.d. Biesen, Smeets, Lauwaerts, Koolen, Gerard Vaessen, Thomas Willems, Pe-

ter Vaessen, Jacob Delissen, Peter Geraedts, Peter Altgassen, van Deur, Eemans, van Keeken, H. Sillen, Maessen, v.d. Kelft, Op 't Root, Beurskens, L. Beek, Sillen.

De lonen stegen niet. De minderjarige jongens verdienden 5 tot 6 cent per uur, en J. Walenberg werd aangenomen als meesterknecht en verdiende *f* 2,50 per dag.

Voor de extra zware klussen werden aparte tarieven vermeld:

Het opbreken van de ovens leverde 20 cent op, het inzetten van de ovens 20 tot 80 cent.

Het aschgat poetsen leverde 15 cent op, en het uitdragen van de ovens 20 cent.

Per gestookte oven kreeg men *f* 1,20, na twee maanden als stoker *f* 1,50.

Per week *f* 11,00 voor het stoken van de ovens in de zomer, en met aftrek van feestdagen *f* 10,00 per week. Oliën leverde 5 cent per uur meer op. Een wagen met pannen laden bracht 55 cent op, en kolen lossen 60 cent. Als stoker ontving v.d. Kelft *f* 1,80 per oven.

't Was hard werken geblazen en de arbeidsomstandigheden waren slecht. Koud, nat en vies werk. Maar men had werk met een inkomen van gemiddeld *f* 8,50 per week. Huurde men een huis dan kostte dat ongeveer *f* 50,00 tot *f* 60,00 per jaar, vaak woonde men met meerdere gezinnen in een huis. Rond 1910 waren de prijzen voor levensmiddelen o.a.: aardappelen 2 cent, bier 2 cent, brood 6 cent, hamlappen 38 cent, kaas 26 cent, eieren 2 cent, koffie 20 cent, margarine 15 cent, riblappen 43 cent, melk 3 cent, rijst 6 cent, roomboter 15 cent, suiker 17 cent, en thee vier cent. Ook hadden de meeste mensen een stuk grond waar ze hun eigen groenten en fruit teelden. Al met al was het geen vetpot.

Orderportefeuille

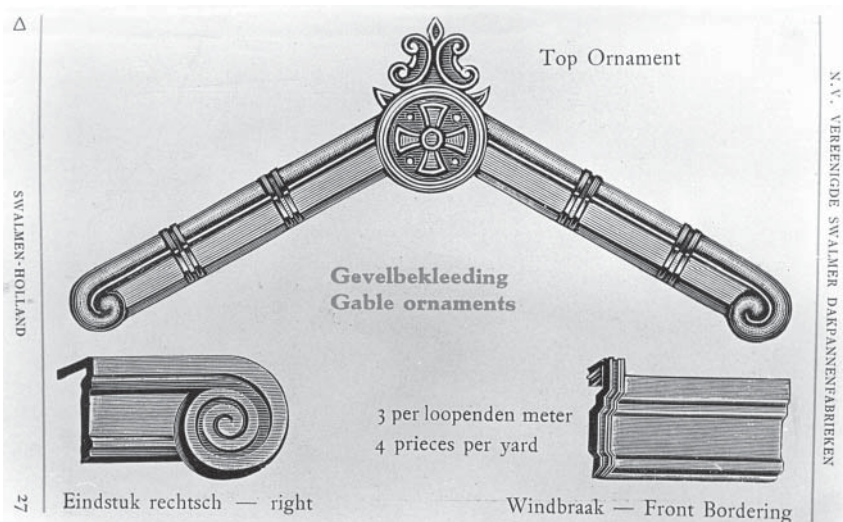
Zoals gezegd draaide men het boek om, dan had men aan de andere zijde de orderportefeuille van het bedrijf. De pagina's waren in kolommen verdeeld o.a.

Datum, Ordernummer, Aantal, Soort, Artikel, Wagon N^o, Geladen door, Nummer factuur, Verzonden. Bijvoorbeeld: op 25 juni 1910 werd order 844 genoteerd, voor 4000 kruispannen 1e soort, 300 halve pannen 1e soort, 50 vorstpannen 1e soort en 1650 kruispannen 2e soort. Deze order werd gefactureerd op rekening nr. 942 en bedroeg *f* 262,95.

Van 14 juni 1910 tot 23 augustus werden er in totaal 466 orders geplaatst.

De producten die bij Kluytmans en Dobbelaere vervaardigd werden, waren:

Muldenpannen, halve muldenpannen links en rechts, vorstpannen, kruispannen, halve kruispannen, kruis/knikpannen, 4 en 6 pans dakramen, hoekpannen, windbraken (z.g. kantpannen), krullen, blauwe en rode muldenpannen, holle vorstpannen, gegoten glazen pannen, frontons, knikpannen, nokpannen, platte en ronde vorstpannen, 2 en 3 kops muldenpannen, tuille du Nord, linkse en rechtse gevelplaten, holle pannen, puntstukken, broekstukken, hoekkepers, een zeer divers assortiment aan producten.

Bedrijven waar zij hun producten aan leverden waren o.a.: F. van Riel in Tilburg, Jozeph Maessen in Leeuwen, Gebr. Laumans in Tegelen, W.J. Nieuwkamp in Klarenbeek, G. Nieuwstad in Schoten Z.H., W. van Eijndhoven in Tilburg, H. Rietsnijder Zn. in Amsterdam. F. Verdonk in Batenburg, Kruyff v. Hoeber in Dordrecht, Van Keeken in Swalmen en H.H. de Haan in Nijmegen, L. Henrard Deleuze in Tillens, en A.R. Stroom in Haarlem. Vaak ging het transport per trein en grote partijen werden per boot vervoerd.

Niet eerder zagen wij een document dat zo gedetailleerd weergaf hoe het er in een van de Swalmer kleiwarenfabrieken toeling. Een document om zuinig op te zijn. Wilt u meer weten over de keramische industrie in Swalmen destijds, dan kunt u hierover lezen in de bibliotheek van de Milieu- en Heemkundevereniging Swalmen in het boek *Swalmer Industrie van vroeger tot nu* dat in 1982 gepubliceerd werd.

Het verblijf in Noord-Nederland

Verstandhouding tussen de evacués en hun gastgevers

In het begin keken zowel de Limburger als de noorderling de kat uit de boom, er bestonden immers grote verschillen tussen hen, denk maar aan de taal, de volksaard en het geloof. Bovendien kwam de Limburger in een voor hem vreemd landschap terecht. Ondanks dit bewaren zowel de meeste evacués als ook de gastgevers overwegend positieve herinneringen aan deze tijd. Sommige contacten verliepen zelfs zo goed, dat ze tot op de dag van vandaag voortduren.

Dat het op andere plaatsen niet zo goed bo-terde, was vaak meer een persoonlijke kwestie, dan dat het te wijten was aan bovenge-noemde verschillen.

Mevrouw Abrahams-Fransen vermeldt in haar dagboek uitsluitend positieve gevoelens voor haar gastgevers. Dat die gevoelens weder-zijds waren blijkt wel uit het gedicht dat de gastvrouw mevr. A. Hessels-Huitema speciaal voor haar Limburgse gasten maakte:

Van huis en haard verdreven
beladen en bepakt
zoveel gij maar kunt torsen
denkend wat een leed 't u bracht.

U moest verlaten wat u lief was
de een dit, de ander dat
en van uw lippen kwam vaak
een lange droeve klacht.

Wij moeten wonen bij andere mensen
met hen onder 't zelfde dak
hoe worden wij ontvangen
dat hebt gij vaak gedacht.

Maar die het goed begrijpen
van wat gij hebt doorstaan
die ontvangen u met open armen
daar kunt ge van op aan.

Maar wij zullen hopen
dat het spoedig vrede is
en dat gij terug kunt keeren
naar wat u het liefste is.

Daarom geachte evacués
houdt als 't kan, de moed erin
totdat gij weer naar huis kunt gaan
een nieuwe toekomst in.

Nieuw Maasveer Kessel-Beesel

Jan Geerlings

Op vrijdagavond 5 december 2014, precies om 20.00 uur was de allerlaatste overtocht van het oude Maasveer dat vanaf 1931 in bedrijf is geweest. Onder luid getoeter van de scheepshoorn voer het terug naar de Kesselse kant van de Maas. Het nieuwe veer dat al een paar uur eerder arriveerde, lag al op zijn beurt te wachten aan de kade. Meteen werd het oude veer losgekoppeld van de ketting. Met een klaarliggende sleepboot werd het weggesleept en een eindje verderop afge-meerd aan de kade. Het nieuwe veer voer op eigen kracht naar zijn plek en werd meteen vastgekoppeld aan een nieuwe geleidingskabel. Na enige tijd van testen en afstellen volgde precies om 22.30 uur de eerste testvaart naar de Beeselse kant. Het aanleggen verliep vlekkeloos en het veer voer daarna weer meteen terug naar de Kesselse kant. Op zaterdagmorgen 6 december om 7.30 uur ging de eerste werkdag in.

De vaartijden blijven gelijk en de exploitatie blijft in handen van Ton Paulus Veerbedrijf. Dit veer is aanzienlijk groter en moderner dan het oude. Het wordt voortgedreven door twee schone en zuinige scheepsmotoren die 2 schroeven aandrijven. Het wordt dus niet meer aan een ketting voortgetrokken zoals zijn voorganger. Er is ook een zuinige LED-

verlichting aangebracht. Met 3 rijstroken kunnen 18 personenauto's vervoerd worden en er zijn twee aparte stroken voor fietsers. Het laadvermogen bedraagt 100 ton en het maximum voertuiggewicht is 45 ton.

Scheepswerf Shipcon uit Dodewaard bouwde het schip voor 1,1 miljoen. Dit wordt betaald door Gemeenschappelijke regeling Maasveren Limburg-Noord, bestaande uit de gemeenten Beesel, Peel en Maas, Venlo en Horst aan de Maas. Op 22 januari is het veer officieel gedoopt door de twee vrouwelijke burgemeesters, Petra Dassen van Beesel en Wilma Delissen van Peel en Maas.

Het nu afgedankte veer was het oudste van Nederland en het was een van de toeristische attracties van Beesel. Of het nieuwe veer het net als zijn voorganger ook bijna 84 jaar zal volhouden? Deze veerdienst dateert al van de 14de eeuw en heeft zo vele huwelijken tussen mensen afkomstig van beide oevers mogelijk gemaakt. De zwartste bladzijde in de geschiedenis was de veerramp aan het einde van de tweede wereldoorlog waarbij 13 doden te betreuren waren. Met de komst van dit nieuwe veer wordt er een nieuw hoofdstuk ingeluid. Wie meer wil weten over de geschiedenis kan het boek lezen met de titel "Aan de ketting over de Maas. Veerpon-ten in Noord-Limburg", geschreven door historicus Ragdy van de Hoek en Ad Bogers.

fermesjel

Inne soep

zjwump fermesjel:

lètters, sjliertjes en figuurkes,
vang ze dich mer sjnel.

fies

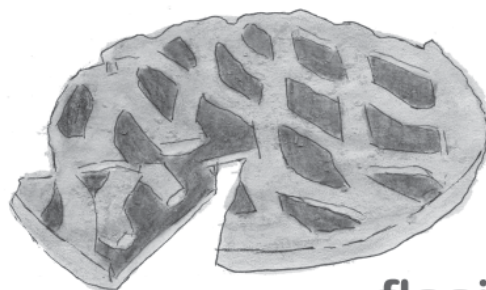
Lucas haet zich fies gemaak,
hae vèrfde mit 'ne kwas:
zien sjiljeriej, mer ouch zichzelf,
noe mó't alles inne was.

Mien eerste

Zjwaams - 5

Leny Geraedts - Simons

Riky Simons - Julicher

Es 't fees is

flaaj

aete veur flaaj.

Móch lieje det ich edere daag
waal 'n feeske haaj.

fasie
make

Maak 'ns get fasie
sjeet noe 'ns op
zeur noe neet langer
kroep achterop.